

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

PROFESIONĀLĀJĀ IZGLĪTĪBĀ IESAISTĪTO
VISPĀRIZGLĪTOJOŠO MĀCĪBU PRIEKŠMETU PEDAGOGU
KOMPETENCES PAAUGSTINĀŠANA

Profesija un dzīves kvalitāte

Dr. paed., Mag. phil. Zanda Rubene,
LU profesore

ESF projekta
„Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārizglītojošo mācību priekšmetu
pedagogu kompetences paaugstināšana”
(vienošanās Nr.2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPĪA/VIAA/003)
noslēguma seminārs, 12.12.2013

- Kas ir laba, laimīga dzīve?
- Kā profesijas izvēle un profesionālā darbība ietekmē mūsu dzīves izjūtu?
- Kā profesionālā dimensija saistīta ar cilvēka laimes izjūtu?
- Kā mūsu subjektīvā dzīves izjūta veicina dzīves kvalitāti?

Jautājumi pārdomām:

- Plaši lietots jēdziens ikdienā, zinātniskajā literatūrā, arī politiskajos dokumentos;
- Nepastāv vienošanās par vienu dzīves kvalitātes definīciju;
- Definīcija atkarīga no daudziem kultūras un sociālajiem apstākļiem, kuri izvirza priekšplānā atšķirīgas vērtības.

Kas ir dzīves kvalitāte?

- Dzīves kvalitāte jebkurā vecumā ir atkarīga no daudziem **objektīviem** rādītājiem:
 - materiālā labklājība;
 - nodarbinātība;
 - veselības stāvoklis;
 - mājoklis;
 - izglītība;
 - utt.

Dzīves kvalitātes rādītāji:

- Dzīves kvalitāte ir atkarīgā arī no **subjektīvajiem rādītājiem**, dzīves pieredzes, vērtējumiem un priekšstatiem par labu dzīvi;
- indivīda ideāli, cerības un viņa reālā pieredze – jo lielāka ir atšķirība starp to, ko cilvēks sagaida, un viņa reālo dzīves pieredzi, jo zemāks būs subjektīvais dzīves kvalitātes vērtējums);

Dzīves kvalitātes rādītāji:

- Profesionālajā dimensijā nozīmīgi ir sociālais statuss, materiālais nodrošinājums, izaugsme (karjeras iespējas);
- Profesionālais piepildījums kā viens no labas un laimīgas dzīves rādītājiem;
- Dzīves jēgas dimensija – kopsakarības ar citiem: attiecības, mīlestība, draugi, profesija kā specifisks kopsakarību jēgas meklējumu lauks.

Profesija kā objektīvs un subjektīvs dzīves kvalitātes rādītājs

- **Statiskā izpratne:** dzīves kvalitāte ir sasniegtais vai sasniedzamais, mērķis un nākotnes ideāls. Šajā aspektā dzīves kvalitātes vienmēr būs par maz. Statiskā izpratne var iegūt patērieciskas izpausmes: *"Nodrošiniet man labu dzīvi!"*
- **Dinamiskā izpratne:** dzīves kvalitāte ir pats dzīves uzlabošanas process – nodomu un darbību kopums, kas vērsts uz labklājības celšanu, iespēju izmantošanu, spēju izkopšanu. Praktiska rīkošanās un dzīves uzlabošana sniedz gandarījumu tāpat kā iegūtie labumi. Dinamiskā izpratne tuvina *ricībspējas* jēdzienam.

**Dzīves kvalitātes statiskā un
dinamiskā izpratne (T.Tisenkopfs,
2006)**

- Rīcībspēja – cilvēka spēja veidot dzīvi sev vēlamā virzienā:
 - gatavība uzņemties risku, atbildību, izaicinājumu;
 - spēja vadīt savu dzīvi;
 - mērķu izvirzīšana.
- Rīcībspēja integrē ārējos resursus un nosaka, vai un kā cilvēks šos resursus izmanto.

Kas ir rīcībspēja?

- Nepārdomāti sociālās politikas risinājumi ir radījuši risku pasīvākajiem iedzīvotājiem nonākt mērķīgas labklājības slazdā, atsakoties no aktīvas līdzdalības darba tirgū un sabiedrības dzīves norisēs kopumā;
- Reaktīvas sociālās politikas risinājumu vietā nepieciešams meklēt proaktīvas pieejas, kas atbalstītu krīzes situācijā nonākušos un padarītu līdzatbildīgus sociālās palīdzības saņēmējus, rosinātu viņiem pašiem uzņemties atbildību par savu dzīvi.

Pārdomām..

- Rīcībspējas trūkums noved pie jēgas trūkuma;
- Jēga trūkums laupa spēkus: tas ir svarīgs iemesls izdegšanai (*burn-out*);
- Rīcībspēja kā izglītības (un audzināšanas!!!) vēlamais rezultāts;
- Rīcībspējīgs cilvēks ilgtspējīgas sabiedrības veidotājs;
- Rīcībspējīgs profesionālis spēj uzlabot gan citu, gan savu dzīves kvalitāti.

**Rīcībspēja kā profesionālais
«instruments»**

- Dzīves kvalitātes profesionālajā dimensijā nozīmīgi ir ne tikai ārējie, bet arī iekšējie – subjektīvie nosacījumi;
- Labas dzīves un laimes meklējumi ir paša cilvēka darbs ar dzīves jēgu;
- Profesija iedibina jēgu, ja cilvēks tai nododas ne tikai materiālu, bet arī ideālu apsvērumu dēļ;
- Rīcībspēja ir līdzeklis jēgpilnas dzīves konstruēšanai.

Secinājumi...

- Pedagoģiskās darbības mērķis ir palīdzēt skolēnam, studentam, audzēknim tapt par rīcībspējīgu cilvēku un līdz ar to arī par rīcībspējīgu profesionāli.
- **Cilvēks, kurš spēj vadīt savu dzīvi, dzīvo to jēgpilni un kvalitatīvi.**

Secinājumi...